

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра української мови і літератури**

**КУРСОВА РОБОТА
З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
і МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Методичні рекомендації

Суми 2024

Курсова робота з методики навчання української мови і методики навчання української літератури: методичні рекомендації / уклад. Н.В. Громова, М.М. Ячменик. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024. 47 с.

Розглянуто і схвалено на засіданні редакційно-видавничої ради (протокол № 3 від 28 жовтня 2024 року).

Рецензенти:

В.В. Герман — кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Н.І. Кириленко — кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Методичні рекомендації до написання курсової роботи розраховані на студентів-філологів і мають за мету допомогти їм у написанні й оформленні курсової роботи з методики навчання української мови та методики навчання української літератури. В основу методичних рекомендацій покладено вимоги нормативних документів (державних стандартів) щодо оформлення складових роботи, а також використано рекомендації з різних довідкових видань.

ЗМІСТ

Загальні положення

Мета і завдання курсової роботи з методики навчання української мови /літератури

Керівництво курсовою роботою

Організація виконання курсової роботи з методики навчання української мови /літератури

Структура курсової роботи з методики навчання української мови /літератури

Етапи роботи над курсовою роботою

Обсяг і правила оформлення курсової роботи з методики навчання української мови /літератури

Академічна доброчесність

Захист курсової роботи з методики навчання української мови /літератури

Критерії оцінювання курсової роботи з методики навчання української мови /літератури

Рекомендована література

Додатки

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Підготовка вчителів української мови та літератури передбачає засвоєння комплексу навчальних дисциплін, серед яких методиці навчання української мови та методиці навчання української літератури належить особлива роль.

Курсова робота з методики навчання української мови, акумулюючи набуті студентами знання, акцентує увагу на їх практичному застосуванні, озброює студентів системою методичних понять, розкриває методологічне підґрунтя методики навчання української мови як науки, психологічні і лінгводидактичні основи навчання української мови, цілі, зміст, принципи, методи і прийоми, форми і засоби, ознайомлює з вимогами до уроків, із їх типологією і структурою.

Курсова робота з методики навчання української літератури має базуватися на сучасній літературознавчій методології, актуальних науково-методичних розробках; проблематика дослідження має відповідати чинній шкільній програмі та сприяти гармонійному синтезу засвоєного навчального матеріалу з української літератури, опрацьованих літературних, психолого-педагогічних, критичних джерел, разом із умінням глибокого літературознавчо-, методичного аналізу художніх текстів, що сприятиме формуванню дослідницьких умінь, розвитку аналітичного, критичного, креативного мислення здобувачів освіти.

Разом із лекціями, практичними заняттями, самостійною роботою написання курсової роботи сприяє поглибленому, самостійному вивченню певної проблеми, виявляє нахили та наукові зацікавлення студентів, виробляє в них уміння працювати з літературою, формує і вдосконалює дослідницькі навички, допомагає закріпити і практично використати знання з вивчених дисциплін.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження, що синтезує аналіз напрацьованого матеріалу з проблеми, а також елементи творчого пошуку студента. Підготовка такого виду роботи значною мірою свідчить про рівень засвоєння студентом здобутих знань, його грамотність, загальну культуру та ерудицію. Написання та захист курсової роботи з методики навчання української мови /літератури є обов’язковою частиною навчального процесу, що передбачено навчальним планом.

Методичні рекомендації щодо виконання курсової роботи з методики навчання української мови і методики навчання української літератури розроблено відповідно до «Положення про курсову роботу в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка» (2021).

https://sspu.edu.ua/images/2021/pro_kursovuu_robotuu_974a8.pdf

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ /ЛІТЕРАТУРИ

Мета курсової роботи полягає у вивченні проблеми, сутність якої відображена в назві дослідження.

Основними завданнями курсової роботи є:

- закріплення, систематизація і поглиблення набутих знань;
- розвиток умінь знаходити невирішені проблеми обраної теми дослідження;
- засвоєння реферативних форм наукової діяльності;
- розвиток навичок практичного застосування теоретичних знань;
- формування способів відбору, групування та узагальнення інформації;
- формування умінь самостійно проводити наукове дослідження, аналізувати і узагальнювати отримані теоретичні та практичні результати;

- ознайомлення з методами та методикою проведення наукового дослідження;
- формування навичок виконання емпіричної науково-дослідницької діяльності;
- набуття досвіду проведення наукового дослідження та обробки його результатів.

Така форма професійно-методичної підготовки допомагає студентові систематизувати набуті теоретичні знання з вивченої дисципліни, перевірити якість цих знань; критично оцінити використані джерела; вивчати й узагальнювати досвід роботи вчителів із певної проблеми; удосконалювати власну педагогічну практику; оволодівати первинними навичками проведення сучасних досліджень.

Написання курсової роботи з методики навчання української мови /літератури є складним і відповідальним видом навчальної роботи, що вимагає від студентів-філологів ґрунтовних знань з предмета, умінь критично оцінити використані джерела, вивчати й узагальнювати досвід роботи вчителів, удосконалювати свою педагогічну практику і здійснювати самостійні наукові дослідження. Курсова робота з методики навчання української мови /літератури сприяє поглибленому самостійному вивченню певної проблеми, виявляє нахили та наукові зацікавлення, виробляє у студентів уміння працювати з літературою, формує і вдосконалює дослідницькі навички, допомагає закріпити і практично використати знання із певного кола суміжних наук.

Виконання курсової роботи з методики навчання української мови / літератури передбачає досягнення одночасно як навчальної, так і дослідницької мети, оскільки автор роботи, з одного боку, повинен продемонструвати повноту засвоєння навчального матеріалу, широту ознайомлення з літературою з певної проблеми, а з іншого – виявити вміння аналізувати конкретні лінгводидактичні факти, узагальнювати їх і робити обґрунтовані та правильні висновки.

Тематика курсових робіт своїм змістом не виходить за межі програми з методики навчання української мови та методики навчання української літератури й охоплює всі її основні розділи (Додаток А). Зміст курсової роботи з методики навчання української мови /літератури залежить від об'єкта дослідження, тобто від того, яка складова частина мовної чи літературної освіти школярів стає предметом вивчення. Загальною умовою успішного виконання наукової роботи на будь-яку тему є глибоке й усвідомлене розуміння сутності досліджуваного питання. Саме тому варто починати роботу із засвоєння програмового матеріалу з обраної теми, який викладено в курсі методики навчання української мови /літератури. Це дасть змогу скласти попередній план майбутньої роботи.

До курсової роботи ставляться основні вимоги: актуальність тематики, відповідність її сучасному стану і перспективі розвитку загальноосвітньої школи; науковий виклад проблеми у всіх її аспектах – лінгвістичному, психологічному, педагогічному, методичному; опис пропонованої методичної системи тощо; узагальнення результатів, обґрунтування висновків, практичних рекомендацій.

Робота над курсовою роботою з методики навчання української мови /літератури формує загальні та предметні (фахові) компетентності відповідно до ОПП:

Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК)	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
--	--

<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (громадянська компетентність).</p> <p>ЗК 4. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (лідерська компетентність).</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p>
<p>Предметні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів у створенні зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в Новій українській школі.</p> <p>ПК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.</p> <p>ПК 9. Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати</p>

	<p>осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 10. Прогностична компетентність як здатність: прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес.</p> <p>ПК 11. Організаційна компетентність як здатність: організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів у відповідності до нормативних вимог, правил і рекомендацій.</p> <p>ПК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.</p> <p>ПК 13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.</p>
--	--

Програмні результати навчання	
Знання	<p>ПРЗ 1. Концептуальні наукові та практичні знання в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, психології, педагогіки й методики середньої освіти, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРЗ 2. Знати й розуміти основні лінії шкільного курсу української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 3. Знати загальні питання методики навчання української мови та української літератури, англійської мови, методики вивчення основних розділів шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 4. Володіти базою правових норм і законів, нормативно правових актів щодо дотримання санітарно-гігієнічних правил, а також правил і рекомендацій зі здоров'язбереження молоді.</p> <p>ПРЗ 5. Знати та аналізувати методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; володіти формами, методами і засобами навчання української</p>

	<p>мови та літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРЗ 6. Знати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 7. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, вміти їх використовувати в освітньому процесі.</p> <p>ПРЗ 8. Знати вікові та індивідуальні особливості учнів, методи роботи в інклюзивному освітньому середовищі.</p> <p>ПРЗ 9. Знати й розуміти сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 10. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p>
	<p>ПРУ 1. Когнітивні та практичні уміння/навички знати, розуміти і демонструвати здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови в базовій школі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Когнітивні та практичні уміння/навички здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 4. Когнітивні та практичні уміння/навички отримувати, оцінювати та застосовувати дані в галузі професійної діяльності, у т.ч. із закордонних джерел.</p> <p>ПРУ 5. Когнітивні та практичні уміння/навички проектувати різні типи уроків, у т.ч. інтегровані, застосовувати конкретну технологію навчання української мови і літератури, англійської мови, здійснювати розробку річного, тематичного, поурочного планів; проектувати діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 6. Когнітивні та практичні уміння/навички орієнтуватися в інформаційному просторі, кіберпросторі, критично оцінювати інформацію, використовувати інформаційно-цифрові технології і розробляти нові електронні освітні ресурси; дотримуватися норм професійної етики та захищати дані у процесі е-комунікації.</p> <p>ПРУ 7. Когнітивні та практичні уміння/навички розв'язувати практичні завдання різних рівнів складності шкільного курсу української мови і літератури, англійської мови базової школи.</p>

	<p>ПРУ 8. Когнітивні та практичні уміння/навички інтегрувати інновації у власну педагогічну практику, адаптувати їх до різних умов освітнього процесу та сучасних вимог до педагогічної діяльності з урахуванням особливостей діяльності закладу освіти, індивідуальних потреб учнів в умовах НУШ.</p> <p>ПРУ 9. Когнітивні та практичні уміння/навички пояснювати особливості розвитку української мови талітератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 10. Когнітивні та практичні уміння/навички володіти комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у професійному середовищі.</p> <p>ПРК 2. Готовність консультивати колег з особливостей в організації освітнього процесу, актуальних питань методики навчання української мови і літератури, англійської мови, донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації з дотриманням професійної етики.</p> <p>ПРК 3. Здатність до ефективної комунікації в процесі навчання української мови і літератури, англійської мови, спілкування з професійних питань усно та письмово.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти, здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків, діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії.</p>

КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

Курсова робота з методики навчання української мови /літератури виконується під безпосереднім керівництвом викладача. На вступній консультації студент одержує загальні настанови для роботи над темою: визначається обсяг матеріалу, який стане предметом дослідження,

з'ясовується актуальність обраної проблеми, мета і поетапні завдання наукового пошуку, окреслюється попередній план та з'ясовується наявність спеціальної літератури.

У процесі написання курсової роботи керівник надає систематичні консультації здобувачу, контролює хід виконання роботи відповідно до плану.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Раціонально організувати роботу, правильно розподілити свій час, спланувати його, глибоко і своєчасно розробити вибрану тему допоможе алгоритм написання наукової роботи. Він дисциплінує виконавця, лімітує термін, відведений на вибір теми та аналіз літератури з теми дослідження, написання, оформлення і захист наукової роботи.

Наукову роботу доцільно виконувати в такій послідовності:

- *вибір теми;*
- *з'ясування об'єкта і предмета дослідження;*
- *визначення мети і завдань дослідження;*
- *виявлення і відбір літератури з теми, її вивчення;*
- *складання попереднього плану;*
- *написання вступу;*
- *виклад теорії і методики вивчення досвіду роботи;*
- *формулювання висновків і рекомендацій;*
- *оформлення списку використаної літератури та додатків;*
- *здійснення літературного й технічного оформлення роботи;*
- *підготовка до захисту, захист курсової роботи.*

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з методики навчання української мови /літератури має характер завершеного наукового дослідження як стосовно змісту, грамотності та логічності викладу теми, так і форми, структури тощо.

Курсова робота зазвичай має таку структуру:

- титульна сторінка (Додаток Б);
- зміст (Додаток В);
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина (практикується два розділи, хоча допускається і три розділи);
- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності)

На особливу увагу заслуговує визначення теоретичного підходу до розв'язання проблеми та розробка методики її дослідження. Усі складові курсової роботи мають бути взаємопов'язаними між собою і розкривати зв'язок методики як науки з практикою навчання української мови /літератури.

ЕТАПИ РОБОТИ НАД КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

Процес роботи над дослідженням поділяється на три основні етапи:

- 1) підготовчий етап;
- 2) етап роботи над змістом;
- 3) заключний етап.

Підготовка дослідження вимагає наполегливості, систематичності у праці упродовж навчального семестру, року.

Підготовчий етап до написання наукової роботи

Цей етап починається з вибору теми наукової роботи, її осмислення та обґрунтування.

Вибір теми дослідження

Тематика курсових робіт з методики навчання української мови / літератури формується на початку навчального року і затверджується

кафедрою української мови і літератури. Тема має відповідати робочим програмам із «Методики навчання української мови», «Методики навчання української літератури», бути пов'язаною з актуальними напрямками лінгводидактики, літературознавства та методики навчання української літератури, з вирішенням практичних професійних завдань і спрямованою на програмні результати навчання, зафіксовані в освітній програмі першого рівня вищої освіти спеціальності Середня освіта (Українська мова і література), Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова), Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література). З переліку тем, запропонованих кафедрою, студент вибирає ту, яка найповніше відповідає його навчально-практичним інтересам та здібностям. Студентам надається можливість подавати власні пропозиції щодо тематики курсових робіт на кафедру української мови і літератури.

Перевага надається темі, при розробці якої студент може виявити максимум власної творчості та ініціативи. З цією метою необхідно ознайомитися з тематикою наукових робіт (Додаток А.). Під час вибору теми треба з'ясувати її актуальність, наявність спеціальної літератури, методичних матеріалів для аналізу.

З'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження

Під час з'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою курсової роботи є системні логічні зв'язки. **Об'єктом дослідження** є сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. **Предмет дослідження** – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в цій роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Визначаючи об'єкт, необхідно знайти відповідь на запитання: *що розглядається?* Разом з тим предмет окреслює аспект розгляду, дає уявлення про зміст розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення,

властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, об'єктом є те, що досліджується. А предметом – те, що в цьому об'єкті вимагає наукового пояснення.

Об'єктом дослідження з методики навчання української мови можуть бути: процес формування в учнів понять про мовні одиниці, мовленнєвий розвиток учнів, навчально-виховний процес, у якому функціонують ті факти, що є предметом дослідження.

Предметом дослідження курсових робіт з методики навчання української мови можуть бути: методика опрацювання певних мовних явищ в загальноосвітній школі, методика збагачення мовлення учнів, творчі вправи як засіб розвитку мотивації до вивчення української мови тощо.

Об'єктом дослідження курсової роботи з методики навчання української літератури можуть бути: процес формування в студентів понять про освітній процес закладів загальної середньої освіти, у якому функціонують ті факти, що є **предметом** дослідження: методика опрацювання літературних явищ, літературознавча оцінка розвитку літературних напрямків, розвиток українського письменництва у певному історично-культурному контексті, методика аналізу художніх текстів, виховний потенціал творчості окремих літературних постатей, методика вивчення української літератури рідного краю тощо.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає розв'язання студентами проблеми, яка висвітлює суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування. Кінцевий результат відтворює очікуваний від виконання позитивний ефект, який формулюється двоступенево: перша частина – у вигляді суспільної корисності; друга – у вигляді користі для учня або групи учнів з урахуванням їхніх вікових або індивідуальних особливостей.

Мета дослідження є визначенням авторської стратегії в одержанні нових знань про об'єкт і предмет дослідження. Мета дослідження може бути пов'язана зокрема:

- з обґрунтуванням нової системи засобів, спрямованих на розв'язання певного наукового завдання;
- з обґрунтуванням методичного підходу і перевіркою його ефективності на практиці;
- з обґрунтуванням можливості виявлення нових ознак як загального, так і часткового плану у внутрішній організації серії конкретних фактів, що аналізуються;
- із розробкою комплексу певних передумов, необхідних для розв'язання наукових завдань.

Визначення завдань дослідження

Завдання дослідження, конкретизуючи загальну його мету, чітко позначають етапи наукового пошуку в досягненні мети. Передусім формулюються завдання, пов'язані з виявленням найсуттєвіших ознак і внутрішньої структури об'єкта дослідження. Виділяються завдання, зорієнтовані на:

- вирішення певних теоретичних питань, загальної програми дослідження (виявлення сутності окремих понять, явищ, процесів; визначення параметрів і рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів інтерпретації тощо);
- характеристику нового розв'язання певної наукової проблеми;
- обґрунтування, виявлення системи конкретних засобів, необхідних для розв'язання наукової проблеми та організації їх експериментальної перевірки;
- розробка рекомендацій для практичного використання результатів дослідження.

Весь комплекс завдань – це алгоритм конкретної програми

дослідження, зумовлений логікою етапів певного наукового пошуку.

Відбір методів дослідження

Методи дослідження в педагогіці – це прийоми, процедури та операції емпіричного і теоретичного пізнання й вивчення явищ педагогічної дійсності. У найбільш загальному розумінні метод – це шлях, спосіб досягнення поставленої мети і завдань дослідження. Він відповідає на запитання: *як пізнавати?*

Виходячи з того, що кожне наукове дослідження може відбуватися на двох рівнях: *емпіричному* (коли здійснюється процес накопичення фактів) і *теоретичному* (на якому здійснюється узагальнення знань), то, відповідно до цих рівнів, загальні методи пізнання умовно діляться на три групи:

- *методи емпіричного дослідження*: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент;

- *методи теоретичного дослідження*: ідеалізація (мислительний акт, пов'язаний з утворенням понять про об'єкти), формалізація (пізнання об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучної мови), логічні й історичні (дозволяють відтворити досліджуваний об'єкт у всій його об'єктивній конкретності, уявити і зрозуміти його в розвитку) методи;

- *методи, що можуть бути застосовані на емпіричному і теоретичному рівнях*: абстрагування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання.

Для розв'язання поставлених завдань наукової роботи з методики навчання української мови може використовуватися комплекс таких *методів дослідження*:

- *емпіричні*: бесіди з учителями й учнями; тестування вчителів-словесників й учнів певних класів з метою діагностування рівня сформованості лексичних та мовленнєвих умінь і навичок; педагогічні спостереження й аналіз уроків української мови; аналіз творчих робіт, усних і письмових відповідей учнів; моделювання уроків для певних класів за

визначеним розділом з метою посилення окремо взятого аспекту дослідження; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний);

- *теоретичні*: вивчення та аналіз мовознавчої, психолого-педагогічної й навчально-методичної літератури з проблеми дослідження; ретроспективний та прогностичний аналіз навчальних програм, шкільних підручників та методичних посібників з української мови; теоретичне узагальнення педагогічного досвіду з означуваної проблеми; розробка змісту та системи роботи над збагаченням словникового запасу учнів; статистична обробка й порівняльна характеристика результатів традиційного та дослідного навчання.

Для розв'язання поставлених завдань наукового дослідження з методики навчання української літератури можуть бути використані такі методи дослідження:

- *емпіричні*: бесіда з колегами, учителями української літератури, учнями; анкетування для учителів-словесників і учнів для діагностики рівня сформованості знань, умінь і навичок; педагогічне спостереження та аналіз занять з української літератури, творчих робіт, усних і письмових відповідей учнів під час уроку, дизайн уроків, педагогічний експеримент тощо;

- *теоретичні*: вивчення та аналіз психолого-педагогічної, літературознавчої, навчально-методичної літератури, опрацювання критичних джерел, аналіз навчальної програми, підручників із української літератури; теоретичне узагальнення педагогічного досвіду з окресленої проблеми тощо.

Опрацювання наукових джерел

Укладання попереднього бібліографічного списку

Під час укладання бібліографічного списку необхідно звертати увагу на різноманітні публікації: монографії, дисертації, автореферати дисертацій, періодичні видання (газети, журнали), збірники наукових праць. Варто

з'ясувати коло методистів, які вивчали питання, пов'язані з обраною студентом темою дослідження.

Для пошуку літератури використовуються каталоги бібліотек (систематичні, предметні, алфавітні), реферативні журнали тощо. Знайомитися з літературою варто починати з найновіших публікацій (зворотно-хронологічний підхід): зміст видань останніх років охоплює матеріали попередніх методичних розробок.

Вивчення літератури необхідно розпочинати з праць, де проблема відображається загалом, а потім перейти до вузких досліджень. Ознайомлення з посібниками, монографіями тощо починається з титульного аркуша для з'ясування, де, ким, коли вони були видані. Необхідно переглянути зміст, який розкриває структуру видання, наповнення його розділів, вернутися до передмови, де розкрито його призначення, завдання, поставлені автором.

Читаючи видання, треба уважно стежити за ходом авторської думки, вміти відрізнити головні положення від доказів й ілюстративного матеріалу. З'ясувавши ідею та аргументи, якими автор її доводить, варто виписати всі необхідні цитати, факти, умови, аргументи, якими оперує автор, доводячи основну ідею статті.

Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти рекомендує припинити або обмежити використання джерел інформації держав-агресорів (Росія та Білорусь) у наукових публікаціях (Протокол № 36 (46) від «30» листопада 2023 року). Із Рекомендаціями детально ознайомитися можна за покликанням: <http://surl.li/ushmip>).

Зміст курсової роботи

Успішне виконання курсової роботи залежить значною мірою і від техніки письмового викладу студентом результатів власного дослідження. Тому перед безпосереднім написанням наукової роботи автор повинен глибоко продумати план, композицію викладу матеріалу, а також

ознайомитися з вимогами до змісту і технічного оформлення наукових робіт з методики навчання української мови. Цей вид роботи доцільно спочатку готувати у попередньому (чорновому) варіанті. До остаточного тексту наукової роботи вносяться всі зміни, запропоновані науковим керівником.

Готуючись до **викладення тексту курсової роботи**, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка розкривається. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів (параграфів). Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а підрозділ (параграф) – окрему частину цього питання.

Основна частина (назва першого розділу; назва другого розділу) наукової роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають із нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють короткі висновки, що дає змогу вивільнити загальні висновки від зайвих подробиць. Основна частина поділяється на теоретичні та практичні розділи.

Теоретичний розділ (перший розділ) містить аналіз опрацьованої наукової літератури відповідно до завдань дослідження, а також певні авторські висновки з вивченням перспектив подальших дослідних пошуків. Студент шляхом огляду літератури окреслює основні етапи становлення й висвітлення проблеми, визначає своє місце у її розв'язанні, виявляючи ті питання, які залишилися нез'ясованими.

Практичні розділи (може бути один практичний розділ) із вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень автора з виділенням того нового, що він вносить у розробку проблеми. Розробляється система вправ, методів і прийомів роботи або система уроків, які забезпечують ефективність вивчення теми дослідження. У таблиці подаються наслідки перевіреної роботи, проведеної студентом під час педагогічної практики в

експериментальному класі. Для порівняння результатів перевірку роботу проводять також в іншому класі, який не працював за системою студента-практиканта (цей клас називають контрольним). Наслідки роботи також оформляють у таблиці. Порівняння цифрових даних результатів перевіреної роботи в експериментальному та контрольному класах свідчатиме про ступінь ефективності апробованої студентом методики вивчення теми дослідження.

Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок, тому, починаючи працювати над розділом, треба відзначити його головну ідею, а також тези кожного підрозділу. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, результатами анкетування та експерименту, аналізом конкретного практичного досвіду. Необхідно уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст підпорядкований одній головній ідеї. Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не будуть пов'язані між собою, текст втратить свою єдність. Кожний доказ має впливати з попереднього.

Достовірність висновків загалом підтверджується **вивченням практичного досвіду роботи** конкретних закладів освіти, у яких проводиться дослідження. Оперативно і в повному обсязі зібрати практичний матеріал, узагальнити його та систематизувати допоможе оволодіння студентом основними методами дослідження: спостереженням, експериментом, бесідою, анкетуванням, інтерв'ю, математичними методами обробки кількісних даних, методом порівняльного аналізу та ін. Найкращих результатів можна досягти при комплексному використанні цих методів, проте варто мати на увазі, що залежно від особливостей теми дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть набути переважного значення.

Накопичуючи та систематизуючи факти, треба вміти визначити їх достовірність і типовість, найсуттєвіші ознаки для наукової характеристики, аналізу, порівняння. Порівняльний аналіз допомагає виділити головне, типове в питаннях, що розглядаються, простежити зміни, що сталися в роботі культурологічних і документно-інформаційних установ протягом останніх років, виявити закономірності, проаналізувати причини труднощів у їх функціонуванні, визначити тенденції та перспективи подальшого розвитку.

Таким чином, широке використання відомих у науці методів накопичення, вивчення, систематизації фактів та практичного досвіду в цілому дасть змогу виконати основне завдання наукового дослідження: поєднати різні роз'єднані знання в цілісну систему, вивести певні закономірності, визначити подальші тенденції розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності.

Заключний етап у підготовці курсової роботи

На цьому етапі передбачається остаточне вдосконалення студентом *вступу* та *висновків* до наукової роботи, оформлення *списку літератури* та *додатків, редагування тексту*, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, *оформлення титульної сторінки, змісту, переліку умовних позначень, символів, скорочень і термінів*.

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина курсової роботи. У вступі характеризується *стан досліджуваної проблеми* (на основі критичного аналізу психолого-педагогічної, лінгвістичної та методичної літератури, вивчення практики її розв'язання), обґрунтовується *актуальність теми*, що вивчається, її *практична значущість*; пропонується *огляд літератури* з теми дослідження; визначаються *об'єкт, предмет, мета і завдання* дослідження; розглядаються *методи*, за допомогою яких воно проводилося; описується *апробація роботи*; розкривається *структура роботи*. Якщо студент вирішив не торкатися деяких аспектів теми, він повинен зазначити про це у вступі.

Охарактеризувавши стан досліджуваної проблеми (на основі критичного аналізу психолого-педагогічної, лінгвістичної та методичної літератури, вивчення практики її розв'язання), визначають актуальність теми наукової роботи з методики навчання української мови /літератури.

Актуальність дослідження конкретної наукової проблеми зумовлюється соціальним замовленням (що відображено у відповідних державних документах), практичними завданнями певної галузі науки, необхідністю розширення сучасних уявлень про певні процеси чи явища, недостатнім рівнем розробки окремих аспектів наукової проблеми.

Обов'язковою частиною вступу є огляд літератури з теми дослідження, в який включають найбільш цінні, актуальні роботи (10–15 джерел). Огляд має бути систематизований аналізом теоретичної, методичної та практичної новизни, значущості, переваг та недоліків розглядуваних робіт, які доцільно згрупувати таким чином:

- роботи, що висвітлюють історію розвитку проблеми;
- теоретичні роботи, які повністю присвячені темі;
- роботи, що розкривають тему частково.

В огляді не варто наводити повний бібліографічний опис публікацій, що аналізуються, достатньо назвати автора й назву, а поруч у дужках проставити порядковий номер бібліографічного запису цієї роботи у списку літератури. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь висвітлення в літературі основних аспектів теми.

Логічним завершенням наукової роботи є **висновки**. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного функціонування культурологічних і документних систем, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

Список використаної літератури складається на основі робочої картотеки і відображає обсяг використаних джерел та ступінь вивченості досліджуваної теми. Список використаної літератури становить зведений перелік тих джерел, які послужили методологічною, спеціальною теоретичною і науково-методичною опорою при виконанні наукової роботи. До списку літератури зараховуються лише ті праці, які згадувались або використовувались в роботі. Цей список літератури свідчить про обсяг опрацьованих автором наукової роботи джерел, рівень вивчення ним досліджуваної проблеми та навички роботи з лінгводидактичною літературою. На наукові джерела, подані в бібліографії, повинні бути посилання в тексті наукової роботи. Уся бібліографія подається в алфавітному порядку і має бути оформлена з урахуванням усіх сучасних вимог до бібліографічного опису. У списку наукової літератури мають переважати нові видання.

Завершуючи написання наукової роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати в тексті або оформляти у вигляді **додатків**.

За потреби до додатків доцільно вносити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприймання роботи:

- експериментальні матеріали;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- картки;
- списки слів чи конструкцій, що вивчаються в роботі;
- методичні розробки;
- тести, алгоритми;
- методичні рекомендації тощо.

Усі додатки оформлюють як продовження наукової роботи на

наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

ОБСЯГ І ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу набирають на комп'ютері і роздруковують на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) через 1,5 інтервали комп'ютерного набору тексту до 29-30 рядків на сторінці 14 кеглем. Обсяг основного тексту курсової роботи має становити для гуманітарного напрямку до 40 сторінок. Поля виставляють таких розмірів: ліве – 25-30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм. Кегель друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин дипломної роботи: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкують великими літерами з вирівнюванням по центру. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці, картосхеми та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Однак всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (діаграм), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою курсової роботи є титульна, яка включається до загальної нумерації сторінок роботи. На титульній сторінці номер не

ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Назву розділу друкують великими літерами з вирівнюванням по центру.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. За необхідності, у межах підрозділу можуть бути виокремлено пункти. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Нумери та назви підрозділів і пунктів друкують з абзацу з вирівнюванням по ширині.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках) позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу з абзацу з вирівнюванням про ширині.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера

таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Після цього, по центру напівжирним шрифтом, назва таблиці. Якщо в розділі курсової роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Формули, рівняння в курсовій роботі (якщо на них є посилання в тексті) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Під час написання курсової роботи студент повинен посилатися на джерела, включені до бібліографії за текстом, після згадування про них у квадратних дужках вказують номер, під яким вони зазначені в переліку, наприклад, [13] або [15, с. 9]. Якщо ж посилаються на кілька джерел, між ними ставиться крапка з комою, наприклад, [6], [12]. При посиланні на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери (зокрема: «у розділі 2», «відповідно до 2.3.4», «рис. 1.3.», «за формулою (3.1)», «у рівнянні (1.12)», «у додатку Б», «у табл.1.2»). У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації потрібно вказувати скорочено слово «дивись» (див.).

Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи, розміщують після списку використаних джерел у порядку посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток починається з нової сторінки. Він повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, додаток А. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої педагогічної освіти передбачає запобігання та виявлення академічного плагіату у курсових роботах здобувачів вищої освіти.

Курсова робота з методики навчання української мови /літератури – це самостійний вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти, який засвідчує вміння студента працювати з джерелами, узагальнювати й аналізувати фактичний матеріал, використовувати теоретичні знання і практичні навички, отримані за час підготовки за освітньою програмою здобуття першого рівня вищої освіти, має елементи наукового дослідження.

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка учасники освітнього процесу повинні: діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

(Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866f.pdf).

У процесі підготовки курсової роботи з методики навчання української мови /літератури особлива увага звертається на недопущення порушення здобувачами правил академічної доброчесності. До таких порушень відносяться насамперед плагіат, фальсифікація даних і помилкове цитування.

Під *плагіатом* розуміється використання в кваліфікаційній роботі чужого тексту, опублікованого на паперовому або електронному носії, без

посилання на джерело або при наявності посилань, у яких обсяг і характер запозичень ставлять під сумнів самостійність виконання роботи в цілому або будь-якого з її розділів. Різновидами плагіату визнаються такі: а) дослівний виклад запозиченого тексту; або б) виклад запозиченого тексту із заміною слів і виразів без зміни змісту.

Фальсифікація передбачає підробку або зміну вихідних даних з метою доведення правильності висновку (гіпотези і т. ін.), а також умисне використання неправдивих даних як основу для аналізу.

Помилковим вважається цитування, яке має посилання на джерело, яке такої інформації не містить.

З метою виявлення і запобігання академічного плагіату – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворенню опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання – на кафедрі української мови і літератури курсові роботи студентів обов'язково проходять комп'ютерну перевірку на унікальність за допомогою комп'ютерної програми AntiPlagiarism.NET, що рекомендована до використання Міністерством освіти і науки України і дозволяє виявити ступінь запозичень у роботі. На підставі результатів комп'ютерної перевірки роботи на унікальність видається звіт, із яким знайомляться студент і науковий керівник.

Студент подає курсову роботу з методики навчання української мови /літератури на кафедру для перевірки на плагіат у форматах *.doc, *.docx, *.rtf не пізніше, ніж за тиждень до її перевірки науковим керівником. Здобувач несе відповідальність за своєчасне надання електронної версії своєї курсової роботи.

У разі перевищення зазначених відсотків запозиченого тексту здобувач має право доопрацювати курсову роботу й повторно подати її на перевірку на унікальність за допомогою комп'ютерної програми AntiPlagiarism.NET.

Робота допускається до захисту з позитивним результатом перевірки на плагіат.

Показники оригінальності тексту курсової роботи:

- понад 80% – текст вважається оригінальним;
 - від 60% до 80% – унікальність тексту задовільна, слід перевірити наявність посилань на першоджерела;
 - від 49 до 60 % – курсова робота приймається до розгляду після доопрацювання автором та наявності і правильного оформлення цитувань та посилань на використані джерела, оскільки має значні запозичення.
- менше 49% - курсова робота до розгляду не приймається і не може бути рекомендована до захисту, оскільки має суттєві запозичення.

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ /ЛІТЕРАТУРИ

Курсова робота з методики навчання української мови /літератури подається науковому керівникові у термін, передбачений графіком навчального процесу, але не пізніше 10 днів до захисту. Захист курсової роботи є однією з форм контролю знань, умінь, навичок та інших компетентностей, які визначені програмними результатами навчання за освітньо-професійною програмою підготовки здобувача першого рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Захист курсових робіт з методики навчання української мови здійснюється у призначений день і час публічно під час засідання студентського наукового гуртка «Інноваційні підходи до навчання української мови в закладах загальної середньої освіти».

Захист курсових робіт з методики навчання української літератури здійснюється у призначений день і час публічно під час засідання

студентського наукового гуртка «Сучасні технології навчання української літератури в закладах освіти».

Процедура захисту передбачає стислий виклад студентом головних завдань дослідження та їх вирішення, висновки дослідження, відповіді на запитання.

Якість виконання і захисту здобувачем курсової роботи з української мови /літератури як окремого виду самостійної навчальної діяльності здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Захищена курсова робота з методики навчання української мови /літератури реєструється у спеціальному журналі на кафедрі української мови і літератури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ /ЛІТЕРАТУРИ

Об'єктами оцінювання курсової роботи з методики навчання української мови /літератури є три складові: зміст, оформлення та захист курсової роботи.

Критерії оцінювання змісту курсової роботи з методики навчання української мови /літератури:

- якість обґрунтування теми дослідження;
- науково-теоретичний рівень змісту: творчий підхід до аналізу явищ і процесів, уміння самостійно працювати з інформаційними джерелами, аналізувати концепції й використовувати теоретичні положення стосовно теми дослідження, узагальнювати окремі факти і процеси, робити висновки;
- науково-прикладний (практичний) рівень змісту: уміння виокремлювати практичні елементи наукової проблеми й формулювати припущення, які можна перевірити експериментально; уміння здійснювати обробку одержаних результатів; наявність і практична цінність додатків; практичне застосування результатів роботи;
- ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження;
- логічний взаємозв'язок теоретичного матеріалу;
- дослідження вітчизняних та зарубіжних інформаційних джерел (літератури);
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведеного дослідження;
- відповідність побудови структури роботи поставленим цілям і завданням;
- використання методів дослідження, їх різноманітність та логіка застосування.

Критерії оцінювання оформлення курсової роботи:

- відповідність обсягу та оформлення роботи встановленим вимогам;
- наявність у додатках до роботи самостійно розроблених матеріалів (системи вправ, фрагментів уроків, конспектів уроків тощо);
- посилання на використану літературу та нормативні документи;

Критерії оцінювання захисту курсової роботи :

- вміння чітко, зрозуміло та стисло викладати основні засади проведеного дослідження;

- повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання за змістом роботи;

- ґрунтовність висновків та рекомендацій щодо практичного використання результатів дослідження.

У випадку незадовільної оцінки курсової роботи з *методики навчання української мови /літератури* оцінка виставляється у відомість обліку успішності, робота залишається на кафедрі української мови і літератури. Повторний захист курсової роботи здійснюється в додаткову сесію.

Оцінка за курсову роботу з методики навчання української мови / літератури як окремого виду самостійної навчальної діяльності вноситься до відомості обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та залікової книжки.

Критерії оцінювання курсової роботи

«Відмінно» (А, 90-100 балів) заслуговує курсова робота, тема якої є актуальною, відповідає перспективам розвитку сучасної методики, педагогіки та мовознавства /літературознавства, відзначається актуальністю та новизною. Ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження, високий. Дослідження містить логічно вмотивовані судження, аргументовані висновки. Опрацьована значна кількість методичних, мовознавчих /літературознавчих та критичних джерел. Наявні посилання на авторів і джерела, з яких запозичені матеріали чи взята цитата. Добре продуманий план, що відповідає змісту роботи. Мова дослідження точна щодо термінології і виразна щодо змісту. Ступінь самостійності проведеного дослідження високий. Теоретичний матеріал логічно взаємопов'язаний. Досліджувана проблема має достатнє практичне висвітлення. За обсягом та оформленням робота повністю відповідає вимогам. Студент вільно володіє науковим матеріалом, викладеним у роботі, переконливо розкриває етапи процесу дослідження, дає вичерпні відповіді на поставлені запитання.

«Добре» (В, С, 74 – 89 балів) заслуговує курсова робота, тема якої є актуальною, відповідає перспективам розвитку методики навчання української мови /літератури, відзначається новизною. План відповідає змісту роботи. Дослідження містить логічно вмотивовані судження, аргументовані висновки. Опрацьована значна кількість мовознавчих /літературознавчих та критичних джерел. Спостерігаються незначні огріхи стилістичного характеру та поодинокі помилки в оформленні списку використаної літератури. Теоретичний матеріал взаємопов'язаний між собою. Досліджувана проблема має належне практичне висвітлення. За обсягом та оформленням робота в основному відповідає встановленим вимогам. При захисті студент вільно володіє науковим матеріалом, викладеним у роботі, дає правильні відповіді на поставлені запитання.

«Задовільно» (D, E, 60 – 73 бали) заслуговує курсова робота, тема якої є актуальною. План не в повній мірі відповідає змісту роботи. Подаються суперечливі судження щодо порушених у курсовому дослідженні наукових проблем. Висновки носять загальний характер. Наявні неточності в посиланнях на авторів та джерела, з яких запозичені матеріали чи взята цитата. Спостерігаються орфографічні та пунктуаційні помилки. Теоретичний матеріал не завжди логічно взаємопов'язаний. Досліджувана проблема не має практичного висвітлення. Є зауваження до обсягу та оформлення роботи. Під час захисту студент дає відповіді на запитання.

«Незадовільно» (F, X, 35 – 59 балів) з можливістю перескладання заслуговує курсова робота, в якій виклад матеріалу не відповідає обраній темі дослідження. Дослідження має низький теоретичний рівень. Примітивний план, що не вповні відповідає обраній темі. Відсутні посилання на авторів і використані джерела, з яких запозичені матеріали. Значна кількість орфографічних, пунктуаційних та лексичних помилок. Під час захисту студент не дає правильних відповідей на поставлені йому запитання.

«Незадовільно» (F, 1 – 34 бали) виставляється студенту, який не написав курсову роботу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Важинський С. Е. *Методика та організація наукових досліджень*: навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 257 с.
2. Горбачук Д. Формування дослідницького мислення у процесі вивчення курсу «Основи наукових досліджень». *Академічна культура дослідника в освітньому просторі : матеріали науково-практичної конференції*, 17 травня 2018 р. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 96–100.
3. Григорук П. М., Хрущ М. А. *Методологія і організація наукових досліджень*: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2017. 205 с.
4. Крушельницька О. В. *Методологія та організація наукових досліджень*: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Кондор, 2019. 205 с.
5. Крушельницька О. В. *Методологія та організація наукових досліджень*: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Кондор, 2018. 205 с.
6. *Методичні рекомендації щодо оформлення бібліографічного оформлення списків літератури відповідно до вимог ДСТУ 8302 : 2015* / авт.-упоряд. Р. О. Дзумедзей, І. Я. Стрихар, Н. Г. Мазур. ІваноФранківськ, 2017. 7 с.
7. Партико З. В. *Основи наукових досліджень* : навчальний посібник. 2- ге вид., перероб. і доп. Київ : Ліра-К, 2018. 231 с.
8. Стеценко М. С., Палеха І. Ю. *Основи науково-дослідної роботи: конкурентоспроможне подання результатів наукової та творчої діяльності*: навчально-практичний посібник. Київ : Ліра-К, 2018. 206 с.
9. Семенов О. М. *Культура наукової української мови*: навч. посібник. К.: ВЦ «Академія», 2010. 216с.

10. Семенов О. *Українська лінгводидактика*: навч. посіб. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2018. 224 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА:

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.
2. Концепція розвитку педагогічної освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2018 р. №776. URL: <https://cutt.ly/7Eca7R2>.
3. Нова українська школа. Дорожня карта реформи базової та профільної школи: проєкт для обговорення / Вакуленко Т., Гриневич Л., Лінник О. та інші; за заг. Ред. Л. Гриневич. Київ: АКМЕ ГРУП, 2021. 46 с. URL: <https://cutt.ly/CtiJU5S>.
4. Про освіту: Закон України із змінами, внесеними від 01.04.2022 р. №2179-IX. URL: <https://cutt.ly/qR66DBT>.
5. Про повну загальну середню освіту: Закон України із змінами, внесеними від 19.06.2022 р. №1658- IX. URL: <https://cutt.ly/eTqquvO>.
6. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», який розроблено на заміну професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. №1225. URL: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>.

ДОДАТКИ

**ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

для студентів спеціальності

**014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)
першого рівня вищої освіти**

1. Методика використання цифрових сервісів під час вивчення службових частин мови у 7 класі.
2. Лексико-семантичний характер неологізмів у медіадискурсі й особливості їх вивчення на уроках української мови.
3. Формування креативності учнів 7 класу НУШ на уроках української мови.
4. Система роботи з вивчення лексики в шкільному курсі української мови (на матеріалі творів Сергія Жадана).
5. Використання ігрових методик на уроках української мови в 7 класах НУШ.
6. Формування медіаграмотності учнів 5-6 класів на уроках української мови.
7. Вивчення екзотизмів в біблійному тексті на уроках української мови.
8. Вивчення анімалістичної лексики у народній фразеології на уроках української мови.
9. Розвиток творчого потенціалу здобувачів освіти 5-9 класів на уроках української мови як один із пріоритетних напрямків сучасної мовної освіти.
10. Використання інноваційних методів на уроках української мови під час вивчення іменних частин мови
11. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках української мови в середній школі.
12. Квест як одна із інноваційних форм проведення уроків української мови в середній школі.
13. Вивчення діалектизмів на уроках української мови в середній школі.
14. Запровадження інтерактивних технологій під час вивчення фразеології в середній школі.
15. Онлайн-сервіс Kahoot як інноваційний метод активізації навчання, повторення та перевірки знань на уроках української мови у ЗЗСО.
16. Використання інноваційних технологій формування та розвитку критичного мислення на уроках української мови.
17. Вивчення синтаксичних функцій фразеологізмів професійно-виробничої сфери на інтегрованих уроках української мови.

18. Уроки вивчення лексики: ознайомлення з військовою лексикою учнів 5 класу (на матеріалі сучасних романів про війну).
19. Вивчення складнопідрядного допустового речення в 9 класі (на матеріалі творів І. Франка).
20. Формування мовленнєвої компетентності учнів у процесі вивчення прикметника в 6 класі.
21. Соціокультурна змістова лінія навчання української мови в 5–6 класах.
22. Формування комунікативних умінь учнів на уроках української мови у процесі вивчення частин мови.
23. Формування в учнів громадянської компетентності на уроках української мови.
24. Позакласна робота з української мови на сучасному етапі розвитку національної школи.
25. Особливості використання дидактичних ігор на уроках української мови в 5–6 класах.
26. Використання інтернет-технологій на уроках української мови в середній школі.
27. Використання інтерактивних технологій навчання української мови в середній школі.
28. Формування орфографічної грамотності учнів на уроках української мови в 5 класі.
29. Нестандартні уроки з української мови при вивченні морфології.
30. Самостійна робота учнів на уроках української мови під час вивчення теми «Іменник» у 6 класі.
31. Пізнавальні завдання на уроках української мови під час вивчення теми «Прикметник» у 6 класі.
32. Педагогічна майстерність учителя-словесника в контексті Нової української школи.
33. Сучасний урок української мови в умовах компетентісного навчання.
34. Формування ключових компетентностей учнів на уроках української мови засобами медіа технологій.
35. Розвиток критичного мислення учнів на уроках української мови.
36. Орфографічна компетентність сучасного вчителя та учня (компетентісні завдання).
37. Метод графічної систематизації (хмари слів) на уроках української мови.
38. Квест як одна з інноваційних форм проведення уроків української мови.
39. Український ігровий фольклор та його вплив на формування мовної особистості.
40. Лінгвістичні ігри на уроках української мови.

41. Мовні тренінгові технології як одна з форм розвитку нестандартного мислення учнів.
42. Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення школярів.
43. Використання мемів-аналогій на уроках української мови.
44. Компетентісний підхід до навчання в шкільному курсі української мови
45. Евристична бесіда на уроках рідної мови в основній школі та шляхи її вдосконалення.
46. Використання Інтернет-технологій на уроках та в позакласній роботі з української мови.
47. Умови ефективності різних видів лінгвістичного аналізу на уроках української мови.
48. Використання інтерактивних методів на уроках української мови.
49. Роль наочності у вивченні явищ української мови в шкільному курсі рідної мови.
50. Творчі роботи на уроках української мови.
51. Застосування тестових технологій на уроках української мови.
52. Шляхи збагачення усного і писемного мовлення учнів 5-7 класів українською фразеологією.
53. Елементи нестандартності на уроках української мови як засіб розвитку стійкого пізнавального інтересу.
54. Уроки-дидактичні ігри з української мови в середніх класах.
55. Методичні особливості проведення занять на основі використання цифрових технологій.
56. Лінгвістичний проєкт на уроках української мови в середніх класах.
57. Формування української мовної поведінки учнів на уроках української мови.
58. Методика роботи з електронними мовними словниками на уроках української мови.
59. Формування громадянської відповідальності /патріотизму учнів на уроках української мови.
60. Методика використання цифрових сервісів під час вивчення службових частин мови у 7 класі.

Додаток Б

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
для студентів спеціальності
014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)
першого рівня вищої освіти

1. Використання ІКТ під час вивчення епічних жанрів у 9 класі.
2. Вивчення воєнної літератури у середніх класах як засіб психологічної підтримки учнів.
3. Художня рецепція образу жінки у прозі першої половини ХІХ століття та особливості вивчення в ЗЗСО.
4. Уроки літератури рідного краю в умовах Нової української школи.
5. Формування медіаграмотності учнів 5-6 класів на уроках української літератури.
6. Урок української літератури в умовах Нової української школи.
7. Вивчення життєвого і творчого шляху письменника в контексті Нової української школи.
8. Життя і творчість О. Олеся в системі літературного краєзнавства.
9. Формування родинних почуттів учнів засобами художнього слова на уроках української літератури у 7-9 класах.
10. Літературознавчий та шкільний аналіз художнього твору: спільне і відмінне.
11. Вивчення поезії Анатолія Гризуна на уроках літературного краєзнавства.
12. Вивчення поетичних творів Надії Кириленко на уроках літератури рідного краю.
13. Життєпис В. Симоненка як засіб виховання учнів.
14. Вивчення української літератури у міжмистецькому контексті.
15. Сучасна українська поезія в літературній освіті учнів.
16. Вивчення творчості шістдесятників у школі в умовах російсько-української війни.
17. Особливості потрактування сучасної української прози.
18. Позакласна робота з української літератури в умовах організації дистанційного навчання.
19. Формування медіаграмотності учнів 7-9 класів на уроках української літератури.
20. Вивчення поезії О. Вертеля на уроках літературного краєзнавства.
21. Вивчення творчості С. Пятаченка на уроках літературного краєзнавства.
22. Методика використання цифрових сервісів під час вивчення поетичних творів в 5-6 класах.

23. Методика використання технологій штучного інтелекту під час вивчення усної народної творчості у 5-6 класах.
24. Методичні особливості проведення уроків української літератури на основі використання цифрових технологій.
25. Методичні особливості проведення уроків української літератури в умовах дистанційного навчання учнів 5-6 класів.
26. Формування громадянської відповідальності /патріотизму учнів на уроках української літератури.
27. Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення літератури.
28. Особливості вивчення усної народної творчості в базовій школі.
29. Специфіка проведення уроків з української літератури з використанням технологій штучного інтелекту.
30. Специфіка застосування засобів медіаосвіти під час вивчення роману І. Багряного «Тигролови».

Додаток В

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра української мови і літератури

Курсова робота з методики навчання української мови

**Квест як одна з форм інноваційного проведення уроків
української мови у 5-6-х класах**

студента _____ курсу

_____ (факультет, група)

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)
науковий керівник

_____ (вказати вчений ступінь, звання,
прізвище і ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Суми 2024

Додаток Г

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	5
1.1. Використання інноваційних технологій на уроках мови як засобів формування творчих здібностей учнів.....	5
1.2. Квест як одна з інноваційних форм навчання та способів мотивації учнів, його сутність.....	9
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ КВЕСТІВ У 5-6 КЛАСАХ	16
2.1. Навчальний квест: класифікація, принципи побудови та структура.....	16
2.2. Специфіка проведення уроків-квестів.....	23
2.3. Методичні рекомендації щодо впровадження квест-технологій на уроках української мови.....	27
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34
ДОДАТКИ	37

Додаток Д

ДИЗАЙН “ВСТУПУ” ДО КУРСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Стан досліджуваної проблеми.
2. Актуальність дослідження.
3. Зв'язок роботи з науковими програмами (насамперед із чинною шкільною програмою), планами, темами.
4. Мета.
5. Об'єкт дослідження.
6. Предмет.
7. Завдання.
8. Методи дослідження.
9. Теоретико-методологічна основа роботи.
10. Наукова новизна одержаних результатів.
11. Практична й теоретична цінність результатів дослідження.
12. Авторський внесок.
13. Апробація результатів дослідження.
14. Структура роботи (загальна кількість сторінок, кількість позицій у списку використаних джерел, додатки тощо).

Додаток Е

ГРАФІК РОБОТИ

для ПІДГОТОВКИ КУРСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

	Завдання	Очікувані результати	Реченець
1.	Вибір тематики наукового дослідження.		
2.	З'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження.		
3.	Визначення завдань дослідження.		
4.	Відбір методів дослідження.		
5.	Робота з літературними джерелами. Укладання попереднього бібліографічного списку.		
6.	Викладення змісту курсової роботи 1 розділ (теоретичний).		
7.	Опрацювання практичного досвіду закладів освіти 2 розділ (практичний).		
8.	Заключний етап у підготовці курсової роботи (підготовка висновків, редагування вступу, оформлення списку використаних джерел, додатків).		
9.	Підготовка виступу до захисту. Оформлення результатів дослідження у вигляді презентації.		
10.	Захист курсового дослідження.		

Додаток Ж

ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ

ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ 8302:2015

В Україні 01 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання і розміщування у документах.

Що таке ДСТУ 8302:2015?

ДСТУ 8302:2015 – це державний стандарт України, що регламентує принципи оформлення бібліографічних посилань на джерела інформації. Сьогодні ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» – найновіший стандарт оформлення бібліографічних посилань в Україні, який широко застосовують при оформленні списків використаної літератури університети, наукові журнали та видавництва. Розробником ДСТУ 8302:2015 є Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова».

Які особливості має стандарт ДСТУ 8302:2015?

ДСТУ 8302:2015 – це стиль цитування, що використовується на національному рівні в Україні. Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», стиль ДСТУ 8302:2015 може застосовуватися для складання бібліографічного опису списку використаних джерел у дисертаціях. Стандарт визначає три види посилань: позатекстові, внутрішньотекстові та підрядкові. Список бібліографічних посилань можуть наводити нумерованим або ненумерованим. Зазвичай використовують нумерований список джерел, посилаючись на відповідні праці в тексті роботи через порядковий номер джерела та номер цитованої сторінки. Правила складання бібліографічного посилання за ДСТУ 8302:2015 складні та передбачають значну кількість нюансів: від вимог щодо наведення даних авторів до застосування граматичної та приписаної пунктуації.

Завантажити “Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел у дисертації з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015”

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

*Дорогий здобувачу, зовсім скоро Ви зможете представити
результати Ваших наукових розвідок.*

*Пропонуємо скористатися структурою виступу
захисту курсового дослідження та у межах 10-15 хвилин висвітлити:*

1. Актуальність проекту.
2. Об'єкт дослідження.
3. Предмет дослідження.
4. Завдання, які поставлено перед курсовою роботою.
5. Мета дослідження.
6. Із яких розділів складається робота, короткий виклад змісту розділів.
7. Загальні висновки курсового дослідження.

Бажаємо Вам бути впевненими та академічно-добросовісними!

Успіху на захисті!